

60 ways the UN makes a difference

DPI-09838-October 2005-10M

Swedish

UNRIC Brussels

PÅ FN:S AGENDA: 60 EXEMPEL

FN:s 60-årsdag ger anledning till att reflektera över allt som organisationen har uträttat under loppet av dess långa historia. Den har varit i centrum för några av de viktigaste händelserna under andra hälften av 1900-talet och i början av det tjugoförsta århundradet. FN har förhindrat katastrofala krig, förlängt liv, hjälpt människor i desperata situationer, skyddat jordens naturresurser och främjat universellt erkännande av mänskliga rättigheter. FN arbetar för en globalisering som innefattar alla och för avskaffande av fattigdom.

FN:s 60-årsdag påminner oss också om att världen idag ser mycket annorlunda ut än vad den gjorde när FN grundades. FN måste återspegla denna nya tidsålder, och möta dess utmaningar: många människor är fortfarande försvarslösa mot svält, sjukdom och miljöförstöring, även om världen har de resurser som krävs för att rädda dem. Ett förnyat FN måste se till att ändra på detta, och samarbeta med olika partners för att främja grundarnas ädla ideal.

Kofi Annan

24 oktober 2005

FN bildades efter ett förödande krig för att hjälpa till att stabilisera internationella relationer och ge fred en säkrare grund.

Under hot om kärnvapenkrig och tillsynes ändlösa regionala konflikter har fredsbevarande blivit en av FN:s dominerande angelägenheter, och de blå hjälmarnas aktiviteter har kommit att bli bland de mest synliga.

Men FN är mycket mer än en fredsbevarare och ett forum för konfliktlösning. FN och dess organ är engagerade i en rad olika arbeten som söker förbättra människors liv runt om i världen, ofta utan att detta uppmärksammas.

Barns överlevnad och utveckling, miljöskydd, mänskliga rättigheter, hälsa och medicinsk forskning, fattigdomslindring, ekonomisk utveckling, utveckling inom jordbruk och fiske, utbildning, främjande av kvinnors rättigheter, katastrof- och nödhjälp, resor i luften och till havs, fredliga användningsområden av kärnkraft, anställdas rättigheter – listan fortsätter. Här återges i korthet 60 punkter som FN och dess underorgan har uppnått sedan 1945 när organisationen bildades.

I FRÄMJA UTVECKLING

FN arbetar med att främja levnadsstandard och mänsklig potential i världen. Sedan år 2000 har arbetet styrts av Millenniemålen. FN-systemets årliga utgifter för utveckling, förutom de internationella finansiella institutionerna, uppgår till mer än 10 miljarder dollar. UNDP, med personal i mer än 166 länder, leder till exempel FN:s arbete för att utrota fattigdom och främja ett gott styre i utvecklingsländer. UNICEF arbetar i 157 länder och spenderar mer än 1,2 miljarder dollar varje år, huvudsakligen på att skydda barn, vaccinationer, bekämpa hiv/aids och flickors utbildning. UNCTAD hjälper länder att utnyttja handelsmöjligheter i utvecklingssyfte. Världsbanken stöttar utvecklingsländer med lån till ett samlat värde av 18-20 miljarder dollar per år och har stöttat mer än 9500 utvecklingsprojekt sedan 1947. Allt biståndsmedel kommer i princip från medlemsländerna.

2 FRÄMJA DEMOKRATI

FN har hjälpt till att främja och stärka demokratiska institutioner och praxis runt om i världen. Det har resulterat i att människor i många länder har kunnat delta i fria och rättvisa val, t.ex. El Salvador, Eritrea, Kambodja, Kosovo, Moçambique, Namibia, Nicaragua, Sydafrika, och Östtimor. FN har tillhandahållit rådgivning och assistans vid val, inklusive övervakning av valresultat, till mer än 90 länder, ofta i historiskt avgörande skeden såsom i Afghanistan, Burgundi och Irak.

3. FRÄMJA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Sedan generalförsamlingen antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna 1948, har FN hjälpt till att stadga dussintals omfattande överenskommelser om politiska, civila, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Genom att undersöka enskilda klagomål har FN:s organ för mänskliga rättigheter riktat världens uppmärksamhet mot tortyr, försvinnanden och godtyckliga arresteringar och har skapat internationella påtryckningar på regeringar för att förbättra situationen för mänskliga rättigheter.

4 UPPRÄTTHÅLLA FRED OCH SÄKERHET

Genom att sända totalt 60 uppdrag för fredsbevarande och observation till världens oroshärdar fram till 2005, har FN förmått återställa lugnet tillräckligt mycket för att tillåta förhandlingsprocessen att fortskrida. I och med detta har man räddat miljontals människor från att bli krigsoffer. Det finns för närvarande 17 fredsbevarande uppdrag runt om i världen.

5 FREDSSKAPANDE

Sedan 1945 har FN har bidragit till att förhandla fram fler än 170 olika fredsfördrag som har gjort slut på regionala konflikter, t.ex. Iran-Irak-kriget, sovjetiskt tillbakadragande från Afghanistan och inbördeskriget i El Salvador och Guatemala. FN har använt sig av tyst diplomati för att avstyra förestående krig.

6 MILJÖSKYDD

FN arbetar för att lösa globala miljöproblem. Som ett internationellt forum för att uppnå konsensus och för att förhandla fram överenskommelser, tacklar FN globala problem som klimatförändringar, förtunnandet av ozonlagret, giftigt avfall, skogsminskning och arters försvinnande, och luft- och vattenföroreningar. Om man inte tar itu med dessa problem kommer handel och ekonomier inte att vara hållbara i ett längre perspektiv, eftersom miljöförstöring tömmer de naturresurser som både tillväxt och mänsklig överlevnad baseras på.

7 FÖRHINDRA KÄRNVAPENSPRIDNING

Genom det Internationella atomenergiorganet (IAEA) hjälper FN till att se till att länder med kärnkraft inte utvecklar kärnvapen i hemlighet. Hundratals kärnkraftverk i fler än 70 länder övervakas av IAEA. För närvarande finns det 237 övervakningsavtal med 152 länder.

8 FRÄMJA SJÄLVSTÄNDIGHET

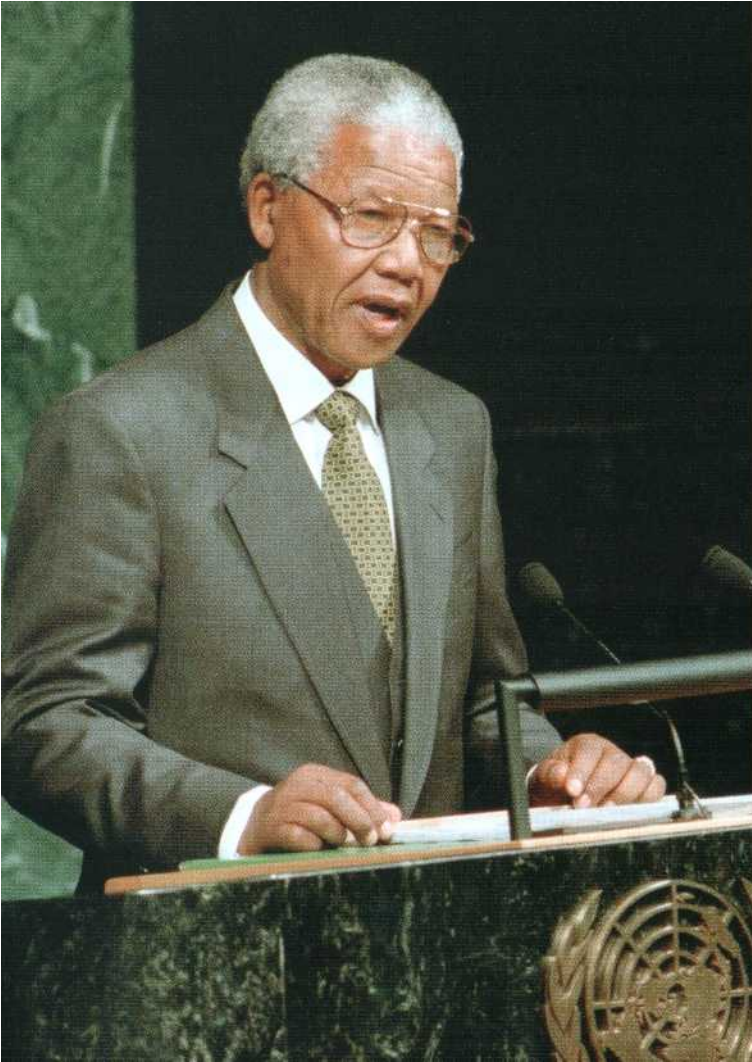
När FN bildades 1945 levde 750 miljoner människor – nästan en tredjedel av världens befolkning – i områden som styrdes av och som var beroende av kolonialmakter. FN bidrog till att mer än 80 länder har blivit självständiga och idag suveräna stater.

9 ÅTALA KRIGSFÖRBRYTARE

FN-domstolar som uppförts för f.d. Jugoslavien och Rwanda har dömt krigsförbrytare, utvecklat viktig rättspraxis om folkmord och mänskliga rättigheter och tillhandahållit rättsliga åtgärder som tas på stort allvar av folken i de drabbade områdena.

10 AVSKAFFA APARTHEID I AFRIKA

Genom att införa olika åtgärder, från vapenembargon till en konvention mot segregerade idrottsevenemang, har FN spelat en stor roll för apartheidsystemets sönderfall. De allmänna valen 1994, där alla sydafrikaner fick delta, ledde till bildandet av en multietnisk regering.

"VI ÄR HÄR IDAG FÖR ATT HYLLA FN OCH MEDLEMSLÄNDERNA, BÅDE INDIVIDUELLT OCH KOLLEKTIVT, FÖR ATT DE STÖDDE VÅRT FOLK I EN GEMENSAM KAMP SOM HAR LETT TILL VÅR FRIGÖRELSE OCH MINSKAT RASISMEN."

—PRESIDENT NELSON MANDELA i sitt tal till FN:s generalförsamling 1994, året då de första multietniska valen hölls i Sydafrika.

11 STÄRKA INTERNATIONELL LAG

Över 500 multilaterala avtal om mänskliga rättigheter, terrorism, internationell brottslighet, flyktingar, nedrustning, handelsvaror, världshaven etc. har antagits som ett resultat av FN:s arbete.

12 HUMANITÄR HJÄLP TILL FLYKTINGAR

Fler än 50 miljoner människor på flykt från krig, svält eller förföljelse har mottagit hjälp från FN:s flyktingkommissarie sedan 1951, i en fortgående insats som ofta involverar andra organ. Organisationen söker långsiktiga eller "hållbara" lösningar genom att hjälpa flyktingar tillbaka till sina hemländer om säkerheten tillåter detta, eller genom att hjälpa dem att integreras i asyllandet eller i ett tredje land. FN hjälper fler än 19 miljoner flyktingar, asylsökande och internt fördrivna personer, mest kvinnor och barn, med mat, logi, medicinsk hjälp, utbildning och hjälp att komma hem.

13 MINSKA FATTIGDOMEN PÅ LANDSBYGDEN I UTVECKLINGSLÄNDER

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) har utvecklat ett system för att tillhandahålla kredit, ofta väldigt små summor, som gör det möjligt för fattiga personer på landsbygden att överkomma fattigdomen. Sedan starten 1978 har IFAD investerat mer än 8,5 miljarder dollar i 676 projekt och program, som har hjälpt fler än 250 miljoner människor. IFAD:s medel kommer från frivilliga bidrag från medlemsländerna.

14 HJÄLP TILL PALESTINSKA FLYKTINGAR

Medan det globala samfundet arbetar för att uppnå varaktig fred mellan israeler och palestinier, har FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar (UNRWA) – ett organ för mänsklig utveckling och bistånd, hjälpt fyra generationer palestinska flyktingar med utbildning, hälsovård, sociala förmåner, mikrofinansiering och katastrofhjälp. Idag är fler än 4 miljoner flyktingar i Mellanöstern registrerade hos UNRWA.

15 FOKUS PÅ UTVECKLING I AFRIKA

Afrika fortsätter att ha hög prioritet för FN. 1986 samman kallade FN ett särskilt sammanträde för att samla internationellt stöd för ekonomisk återhämtning och utveckling i Afrika. År 2001 antog afrikanska statschefer kontinentens egen handlingsplan: Nytt partnerskap för Afrikas utveckling. Denna antogs sedan av generalförsamlingen 2002 som ramverket för internationellt stöd till Afrika. Kontinenten mottar 33 procent av FN-systemets utgifter för utveckling, den största delen av alla regioner. Samtliga FN-organ har särskilda stödprogram för Afrika.

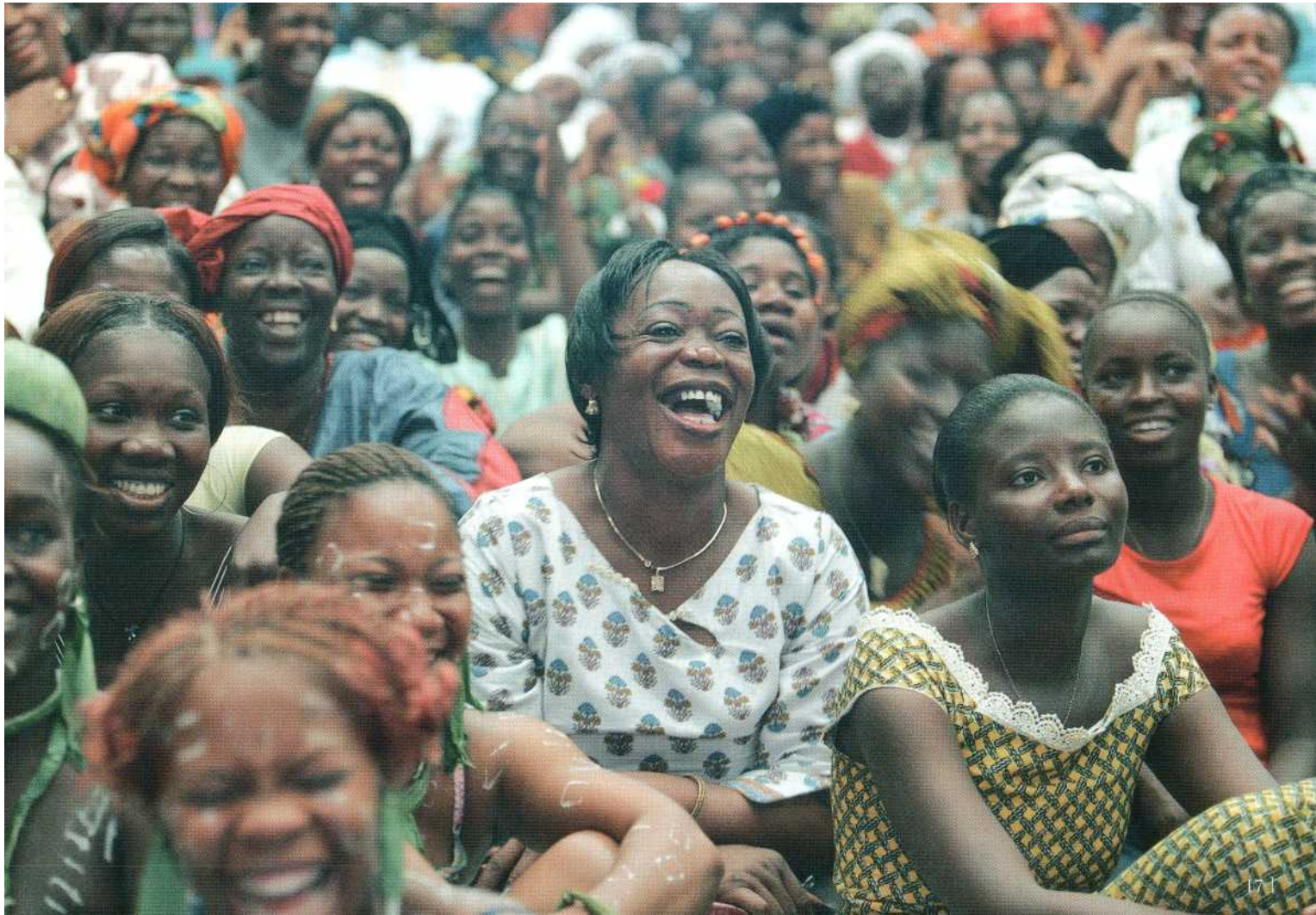
16 FRÄMJA KVINNORS VÄLMÅENDE

FN hjälper till att främja kvinnors jämlikhet och välmående. FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM) och FN:s internationella forsknings- och utbildningsinstitut för kvinnors utveckling (INSTRAW) har hjälp till att förbättra kvinnors livskvalitet och främja kvinnors rättigheter i mer än 100 länder. INSTRAW genomför forskning och utbildningsaktiviteter och UNIFEM stödjer projekt som har som mål att eliminera kvinnovåld, minska spridningen av hiv/aids och främja kvinnors ekonomiska säkerhet, t.ex. genom att öka deras tillgång till arbete och rätt till mark och arv. Alla FN-organ måste bejaka kvinnors behov.

17 FRÄMJA KVINNORS RÄTTIGHETER

Ett långsiktigt mål för FN har varit att förbättra situationen för kvinnor, och att stärka kvinnor så att de har större kontroll över sina liv. FN organiserade den första världskonferensen för kvinnor i Mexiko City 1975. Tillsammans med andra konferenser under det internationella årtiondet för kvinnor satte den agendan för framåtskridandet av kvinnors rättigheter. 1979 års FN-konvention om avskaffandet av all sorts diskriminering av kvinnor, ratificerad av 180 stater, har hjälpt till att främja kvinnors rättigheter världen över.

18 TILLHANDAHÅLLA SÄKERT DRICKSVATTEN

Under FN:s första årtionde för vatten (1981-1990) fick fler än en miljard människor tillgång till rent dricksvatten för första gången i sitt liv. Ytterligare 1,1 miljarder människor fick tillgång till rent dricksvatten mellan 1990 och 2002. Under det internationella året för sötvatten 2003 ökades medvetenheten för att skydda denna värdefulla resurs. Det andra internationella årtiondet för vatten (2005-2015) har som målsättning att halvera andelen människor utan tillgång till rent dricksvatten.

19 UTROTA POLIO

Polio har utrotats från samtliga länder, bortsett från Afghanistan, Egypten, Indien, Niger, Nigeria och Pakistan – ett resultat av the Global Polio Eradication Initiative, den mest omfattande internationella folkhälsokampanjen någonsin. Tack vare initiativet, som leddes av WHO, UNICEF, Rotary International och American Centre for Disease Control and Prevention, kan uppskattningsvis 5 miljoner barn, som annars skulle ha varit förlamade av polio, gå. En sjukdom som en gång i tiden gjorde barn till krymplingar i 125 länder runt om i världen är nästan utrotad.

20 BEKÄMPA HIV/AIDS

FN:s aidsprogram (UNAIDS) samordnar global handling mot en epidemi som omfattar nästan 40 miljoner människor. Programmet finns i mer än 130 länder för att tillhandahålla universell tillgång till hiv-skydd och -behandling, samt för att minska individers och samhällens sårbarhet och lindra epidemins effekt. UNAIDS samlar expertis från tio samarbetsorgan.

21 UTROTA SMITTKOPPOR

WHO:s tretton år långa arbete resulterade i ett totalt utrotande av smittkoppor på jorden 1980. Beräkningar visar att utrotningen har sparat uppskattningsvis 1 miljard dollar om året i vaccinationskostnader och kontroller, nästan tre gånger så mycket som det kostade att utrota själva sjukdomen.

22 BEKÄMPA PARASITSJUKDOMAR

Ett WHO-program i 11 västafrikanska länder har näst intill utrotat flodblindhet (onchocerciasis), och därmed förhindrat att 11 miljoner barn blivit blinda och har dessutom öppnat upp 25 miljoner hektar bördig mark för jordbruk. Åtgärder via FN-organ i Nordafrika ledde 1991 till utrotandet av binnikemasken, en parasit som lever på människo- och djurkött. Andra program har räddat många människor från guineamask och andra tropiska sjukdomar.

23 FÖRHINDRA SPRIDNINGEN AV EPIDEMIER

WHO bidrog till att stoppa spridningen av SARS innan den kunde ha dödat tiotusentals personer. Efter WHO:s varningssignaler och riktlinjer för resor i mars 2003 kunde nästan samtliga drabbade länder begränsa antalet SARS-fall och förhindra ytterligare spridning. WHO undersöker mellan 200 och 250 sjukdomsutbrott varje år. I snitt kräver mellan 5 till 15 av dessa årliga utbrott internationella åtgärder.

24 UNIVERSELL VACCINATION

Vaccinering har räddat över 20 miljoner liv under de senaste tjugo åren. Som ett resultat av UNICEF:s och WHO:s arbete har antalet vaccinationer mot polio, stelkramp, mässling, kikhosta, difteri och tuberkulos ökat från under 5 procent i början av 1970-talet, till omkring 76 procent idag. Antalet dödsfall på grund av mässling minskade med 50 procent från 1999 till 2005. Vaccinering mot stelkramp har räddat livet på hundratusentals mödrar och nyfödda, och 104 utvecklingsländer har utrotat sjukdomen helt och hållet.

25 MINSKA BARNADÖDLIGHETEN

I början av 60-talet dog nästan var femte barn före fem års ålder. Genom vätskebehandling, vatten och hygien och andra hälso- och näringsåtgärder som FN-organ har genomfört, har barnadödligheten i utvecklingsländer minskat till mindre än ett av tolv barn år 2002. Målsättningen är nu att minska nivån för dödligheten bland barn under fem år från 1990 med två tredjedelar innan 2015.

26 LÄGGA GRUNDEN FÖR AFFÄRSVERKSAMHET

FN har tillhandahållit den "mjuka infrastrukturen" för världsekonomin genom att förhandla fram universellt godkända tekniska standarder inom skilda områden som statistik, handelsrätt, tullförfarande, patent, flygtrafik, sjöfart och telekommunikationer, samt underlättat ekonomisk aktivitet och minskat transaktionskostnader. FN har lagt grunden för investeringar i utvecklingsekonomier genom att främja politisk stabilitet och bra styre, korruptionsbekämpning och genom att anmoda sunda ekonomiska riktlinjer och en företagsvänlig lagstiftning.

27 STÖDJA INDUSTRIER I UTVECKLINGSLÄNDER

FN har genom FN:s organisation för industriell utveckling (UNIDO) fungerat som en promotor för industriellt samarbete mellan nord-syd och syd-syd och stöttat entreprenörskap, investeringar, utbyte av teknologi och kostnadseffektiv och hållbar industriutveckling. Detta har hjälpt länder att på ett smidigt sätt klara av globaliseringsprocessen och att systematiskt reducera fattigdomen.

28 HJÄLP TILL KATASTROFOFFER

FN koordinerar och mobiliserar hjälp till drabbade när naturkatastrofer och svåra nödsituationer uppstår. Tillsammans med Röda korset/Röda halvmånen och de stora hjälporganisationerna och biståndsgivarna tillhandahåller FN:s operationella organ humanitärt bistånd. FN:s appeller uppbringar uppskattningsvis 2 miljarder dollar om året till nödsituationer.

29 MILDRA EFFEKTERNA AV NATURKATASTROFER

Meteorologiska världsorganisationen (WMO) har hjälp till att rädda miljontals människor från effekterna av katastrofer både orsakade av naturen och människor. System för tidig varning, bl.a. tusentals ytmätare och satelliter, har gjort det möjligt att på ett säkrare sätt förutspå väderrelaterade katastrofer. Systemet ger information om spridningen av oljeutsläpp och kemiska och nukleära läckor, och har förutspått långvarig torka. Det har också möjliggjort effektiv distribution av matsändningar till områden som drabbats av torka.

30 TSUNAMIBISTÅND

Inom loppet av 24 timmar efter tsunamin i Indiska oceanen den 26 december 2004 skickade FN iväg katastrofbedömare och koordineringsgrupper till de värst drabbade områdena. FN handlade snabbt för att hjälpa de överlevande, dela ut mat till mer än 1,7 miljoner människor, tillhandahålla skydd till mer än 1,1 miljoner hemlösa, tillhandahålla dricksvatten till mer än 1 miljon och vaccinera mer än 1,2 miljoner barn mot mässling – allt detta under biståndsoperationens sex första månader. Det snabba och effektiva biståndet innebar att inga ytterligare liv gick förlorade och att sjukdomsutbrott kunde avvärijas.

En överlevande efter tsunamikatastrofen hittar ett familjefoto bland vrakgodset.

31 SKYDDA OZONLAGRET

FN:s miljöprogram (UNEP) och Meteorologiska världsorganisationen (WMO) har starkt bidragit till att sätta fokus på skador på ozonlagret. På grund av det s.k. Montreal-protokollet avvecklar världens regeringar gradvis kemikalier som är skadliga för ozonlagret och ersätter dessa med mer miljövänliga alternativ. Denna insats kommer att rädda miljontals människor från att utveckla hudcancer på grund av ökad exponering för ultraviolett strålning.

32 MOTVERKA KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Fonden för global miljö (GEF) stödjer projekt för att hjälpa utvecklingsländer att minska risken för klimatiförändringar. GEF som etablerades 1991 är den största enskilda källan för finansiellt stöd till vår globala miljö. Fonden stöttar också projekt för att bevara biologisk mångfald, skydda ozonlagret, rena internationellt vatten, förhindra markdegradering och avveckla giftämnen. Sedan 1991 har GEF gett anslag på över 5,7 miljarder dollar, bl.a. mer än 6000 små bidrag till NGOs och samhällsgrupper. Man har samtidigt fått in 18,8 miljarder dollar i samarbete med andra finansieringspartners. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s miljöprogram (UNEP) och Världsbanken är de avdelningar som verkställer GEF:s projekt.

33 MINRÖJNING

FN leder det internationella arbetet med att röja landminor i 30 länder, bl.a. Afghanistan, Angola, Bosnien och Hercegovina, Irak, Moçambique och Sudan. Landminor dödar och lemlästar tusentals oskyldiga människor varje år. FN arbetar också med att skydda människor från minor, med att hjälpa minoffer och med att hjälpa länder att förstöra sina lager av landminor.

34 TILLHANDAHÅLLA MAT FÖR DE MEST BEHÖVANDE

FN:s livsmedelsprogram (WFP) är världens största humanitära program och når ut till 90 miljoner svältande människor i 80 länder varje år, bl.a. till de flesta av världens flyktingar och internt fördrivna personer. WFP:s livsmedelshjälp är avsedd för kvinnor och barns särskilda behov – det är de som oftast drabbas av svält. Projekt i skolor har lett till gratismåltider eller mat som elever kan ta med hem för mer än 17 miljoner skolbarn. Ett mål mat kostar bara 19 cent. Programmets logistikkapacitet spänner över ett stort spektrum; från att frakta mat på åsnor, jakar och flygplan, till satellitnätverk för att övervaka leveranser. Under de senaste fyrtio åren har WFP delat ut 78,3 miljoner ton mat till nästan 1,4 miljarder människor i de flesta av världens fattigaste länder. Den investeringen har kostat 33,5 miljarder dollar.

35 HUNGERSBEKÄMPNING

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) går i täten för ett långsiktigt globalt arbete mot svält och arbetar som ett neutralt forum där alla länder kan mötas som jämlikar och förhandla om avtal och diskutera fram policies. FAO arbetar både med utvecklingsländer och utvecklade länder. FAO hjälper också utvecklingsländer att modernisera och förbättra praxis inom jordbruk, skog och fiske och garantera livsmedelsförsörjning för alla.

36 FÖRHINDRA ÖVERFISKE

Sexton procent av världens fiskeresurser är överexploaterade och åtta procent har blivit påtagligt utarmade eller håller på att återhämta sig från utarmning. FAO övervakar fiskeriproduktion och utfärdar varningar för att förhindra skador p.g.a. överfiske. För att ta itu med problemet har FAO och dess medlemsstater samarbetat kring ett Kodex för ansvarigt fiske som antogs 1995.

37 FÖRBUD AV GIFTIGA KEMIKALIER

Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar (Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants, POPs) arbetar för att få bort några av de allra farligaste kemikalierna. FN-konventionen som antogs 2001 listar 12 farliga pesticider och industrikemikalier som kan döda människor, skada nerv- och immunsystemet, orsaka cancer och reproduktiv obalans eller störa ett barns utveckling. Andra FN-konventioner och handlingsplaner hjälper till att skydda den biologiska mångfalden, tar itu med klimatförändringar, skyddar utrotningshotade arter, bekämpar ökenspridning, renar hav och hindrar transport av farligt avfall över landsgränser.

38 KONSUMENTSKYDD

För att garantera säkerheten hos livsmedel som säljs på marknader har FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Världshälsoorganisationen (WHO) tillsammans med medlemsländer satt upp normer för mer än 200 handelsvaror, säkerhetsbegränsningar för mer än 3000 livsmedelscontainrar och regler för produktion, transport och lagring av livsmedel. Normer för märkning och beskrivning gör att konsumenten inte får felaktig information om produkten.

39 TERRORISTBEKÄMPNING

FN har fått till stånd ett juridiskt ramverk för att bekämpa internationell terrorism. Tretton globala juridiska avtal om gisslantagande, flygplanskapning, terroristbombning, finansiering av terrorister och nu nyligen kärnvapenterrorism har förhandlats fram med stöd från FN. I juni 2005 hade 63 länder ratificerat dem alla. En ny omfattande konvention mot terrorism är under arbete. FN:s kommitté mot terrorism granskar hur länder efterlever de löften som gavs efter terroristattentaten den 11 september och koordinerar samarbetet mot terrorism. FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsbekämpning och andra FN-organ har hjälpt mer än 100 länder att förbättra sin kapacitet att bekämpa terrorism.

40 FRÄMJA REPRODUKTIV HÄLSA

Genom frivilliga familjeplaneringsprogram och att främja individers rätt att bestämma själva hur många barn de vill ha och när, har FN:s befolkningsfond (UNFPA) hjälpt människor och gett familjer, särskilt kvinnor, möjlighet att få större kontroll över sina liv och att fatta egna beslut baserade på information. Som ett resultat av detta får kvinnor i utvecklingsländer färre barn, från sex under 1960-talet till tre idag, och bidrar därmed till att hålla tillbaka befolkningstillväxten i världen. När UNFPA började sitt arbete 1969 var det mindre än 20 procent av alla par som tillämpade familjeplanering. Idag är siffran runt 61 procent. UNFPA och ett flertal samarbetspartners hjälper också till med utbildad personal vid förlossningar, sörjer för tillgång till akut förlossningsvård och omfattande familjeplaneringsprogram för att minska mödradödligheten.

41 JURIDISK HJÄLP I INTERNATIONELLA TVISTER

Genom att avkunna domar och ge rådgivande yttranden har den Internationella domstolen (ICJ) hjälpt till att lösa internationella tvister om t.ex. territoriella frågor, diplomatiska relationer, gisslantagande, asylrätt och ekonomiska rättigheter.

42 FÖRBÄTTRADE GLOBALA HANDELSFÖRBINDELSER

FN:s konferens om handel och utveckling (UNCTAD) har hjälpt utvecklingsländer att förhandla fram handelsavtal och att få exportfördelar. UNCTAD har förhandlat fram internationella avtal om handelsvaror för att garantera rättvisa priser för utvecklingsländer, förbättrat deras handelsinfrastruktur och hjälpt dem på andra sätt att variera sin produktion samt att integreras i den globala ekonomin.

43 FRÄMJA EKONOMISKA REFORMER

Världsbanken och Internationella valutafonden har hjälpt många länder att förbättra sin ekonomiska förvaltning genom att ge temporärt finansiellt stöd för att underlätta svårigheter med betalningsbalansen samt genom att erbjuda utbildning för finansämbetsmän.

44 FRÄMJA STABILITET TILL HAVS

FN har gått i spetsen för det internationella arbetet med att reglera användningen av världshaven under en enda konvention. FN-konventionen om havsrätt från 1982, som i princip har fått universellt godkännande, är det första omfattande juridiska ramverket för alla aktiviteter på och under våra hav. Konventionen sätter upp regler för etablerande av maritima zoner, nationell havsrätt, navigering på öppet hav utanför territorialgränser, rättigheter och plikter för länder med kust och andra länder, skyldighet att skydda och bevara den marina miljön, samarbete om vetenskaplig marin forskning och bevarande och hållbar användning av marina resurser.

45 FÖRBÄTTRA RESOR I LUFTEN OCH TILL SJÖSS

FN-organ har ansvarat för att fastställa säkerhetsnormer för resor i luften och till sjöss. Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) har bidragit till att göra flyg till det säkraste transportmedlet. 1947 reste 9 miljoner med flyg och 590 personer omkom i flygolyckor. År 2004 omkom 420 av 3,3 miljarder flygpassagerare. Likaså har Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) gjort resor till sjöss säkrare och statistik visar att den miljömässiga aspekten också har förbättrats. Den totala mängden skeppslaster till sjöss ökar, men antalet förlisningar, antal omkomna och föroreningsincidenter minskar. Oljeföroreningar och luftföroreningar minskar och man arbetar på att minska föroreningar från avloppsvatten

46 NARKOTIKAKONTROLL

FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsbekämpning arbetar för att minska tillgång och efterfrågan av olaglig narkotika. Arbetet utgår från de tre FN-konventionerna om narkotikakontroll och innefattar också sociala och hälso-mässiga konsekvenser av narkotikamissbruk, t.ex. spridning av hiv/aids. FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsbekämpning arbetar med att hjälpa juridiska organ att stödja samhällsbaserade program för narkotikaförebyggande och behandling. FN-kontoret stödjer också initiativ som bl.a. har hjälpt fattiga lantbrukare att övergå till ett lagligt och hållbart uppehälle, så att de inte längre är så beroende av o-tillåten gröda.

47 BEKÄMPA INTERNATIONELL BROTTSLIGHET

FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsbekämpning arbetar tillsammans med länder och andra organisationer för att möta gränsöverskridande organiserad brottslighet med juridisk och teknisk hjälp och bekämpa korruption, penningtvätt, narkotikasmuggling, människohandel och smuggling av invandrare, samt att stärka juridiska system mot kriminalitet. Kontoret har spelat en avgörande roll för att utveckla relevanta internationella avtal och omsätta dessa i praktiken.

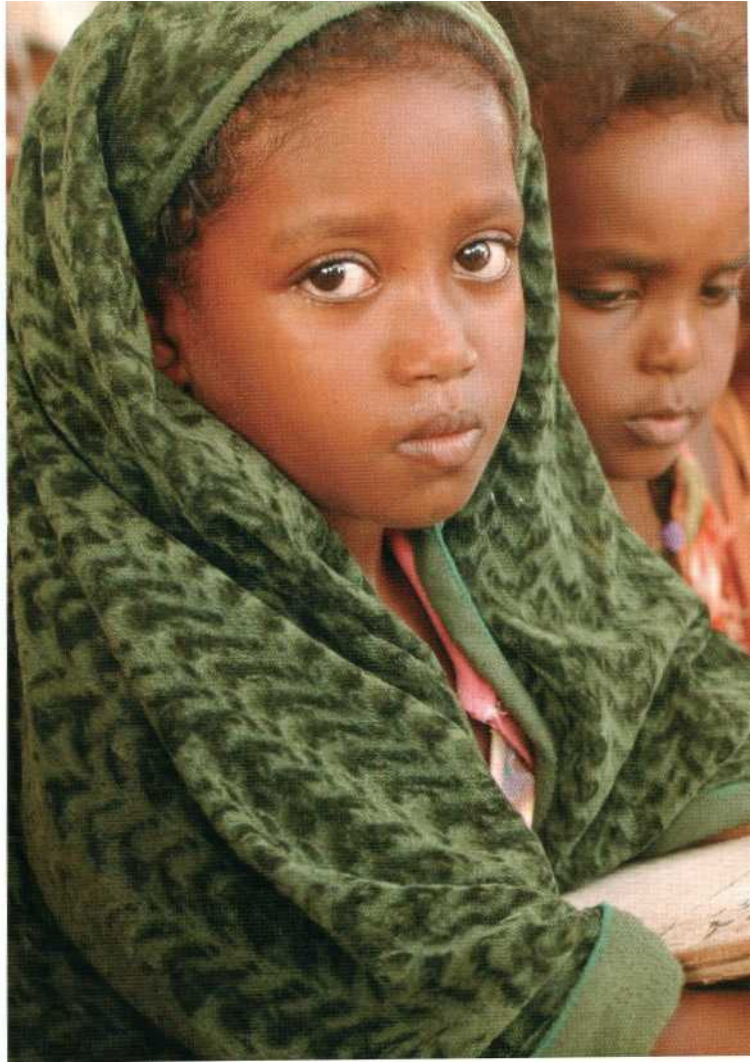
48 FRÄMJA SYSSELSÄTTNING

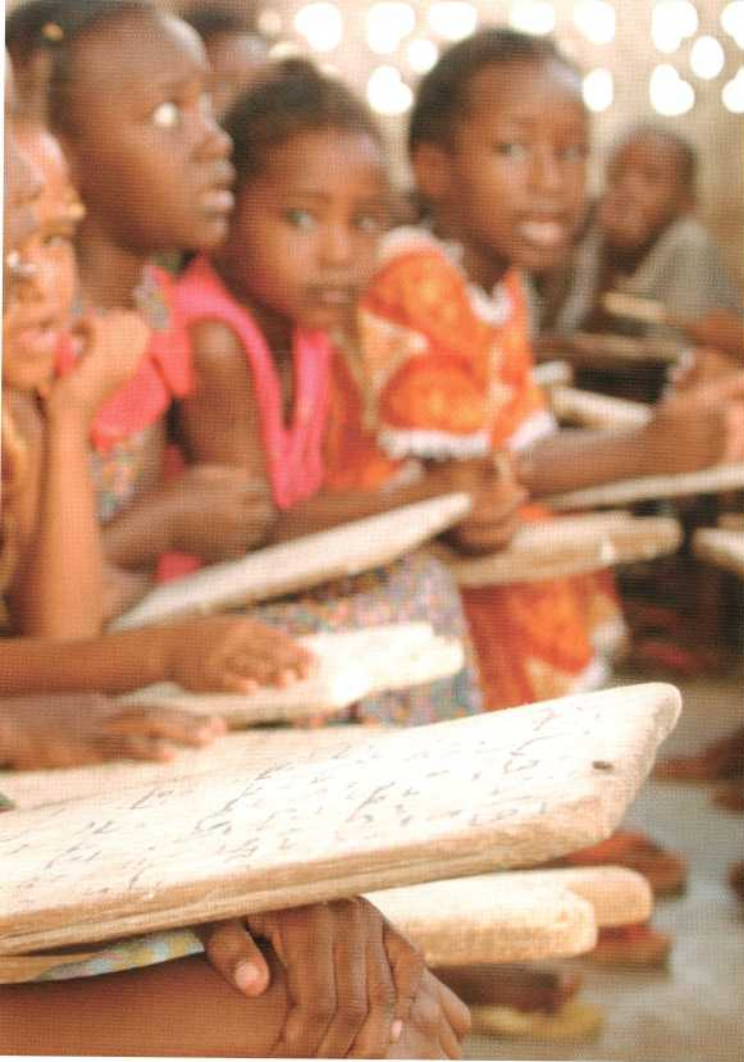
Internationella arbetsorganisationen (ILO) arbetar med att etablera normer och grundläggande principer och rättigheter på arbetsplatser, bl.a. föreningsfrihet och rätten till kollektivförhandlingar, avskaffande av alla former av tvångsarbete, barnarbete och diskriminering på arbetsplatsen. Främjande av sysselsättning, socialt skydd för alla och en stark dialog mellan arbetsgivares och anställdas organisationer och regeringar utgör själva kärnan av ILO:s verksamhet.

49 FÖRBÄTTRA LÄS- OCH SKRIVKUNNIGHET OCH UTBILDNING I UTVECKLINGSLÄNDER

76 procent av alla vuxna i utvecklingsländer kan nu läsa och skriva och 84 procent av alla barn får lågsta-
dieundervisning. Målet är nu att se till att alla barn får
lågstadieundervisning senast 2015. Program avsedda
för att främja utbildning och stärka kvinnors ställning
har lett till en ökning av antalet läs- och skrivkunniga
kvinnor i utvecklingsländer, från 36 procent 1970 till
70 procent år 2000. Målet är att alla flickor får grund-
utbildning senast 2015.

50 GLOBALT STÖD TILL VÄRLDENS BARN

Från El Salvador till Libanon och från Sudan till f.d. Jugoslavien har UNICEF banat väg för sk. "lugna dagar" och "fredskorridorer" för att tillhandahålla vaccin och annat bistånd som barn i krigszoner är i behov av. Barnkonventionen är juridiskt bindande i 192 länder. Efter FN:s särskilda session om barn år 2002, har 190 regeringar åtagit sig att uppnå en rad tidsbundna mål inom hälsa, utbildning, skydd mot utnyttjande, hiv/aids, exploatering och våld.

51 BEVARA HISTORISKA, KULTURELLA OCH ARKITEKTONISKA PLATSER

UNESCO har hjälpt 137 länder att skydda historiska monument, kulturella sevärdheter och naturområden. UNESCO har förhandlat fram internationella konventioner som bevarar kulturell egendom och unika naturområden.

52 FRÄMJA AKADEMISKT OCH KULTURELLT UTBYTE

Genom UNESCO och FN-universitetet (UNU) uppmuntrar FN till samverkan kring forskning och vetenskap. Man har upprättat nätverk mellan institutioner och främjat kulturellt uttalande, bl.a. för minoritets- och ursprungsbefolkningar.

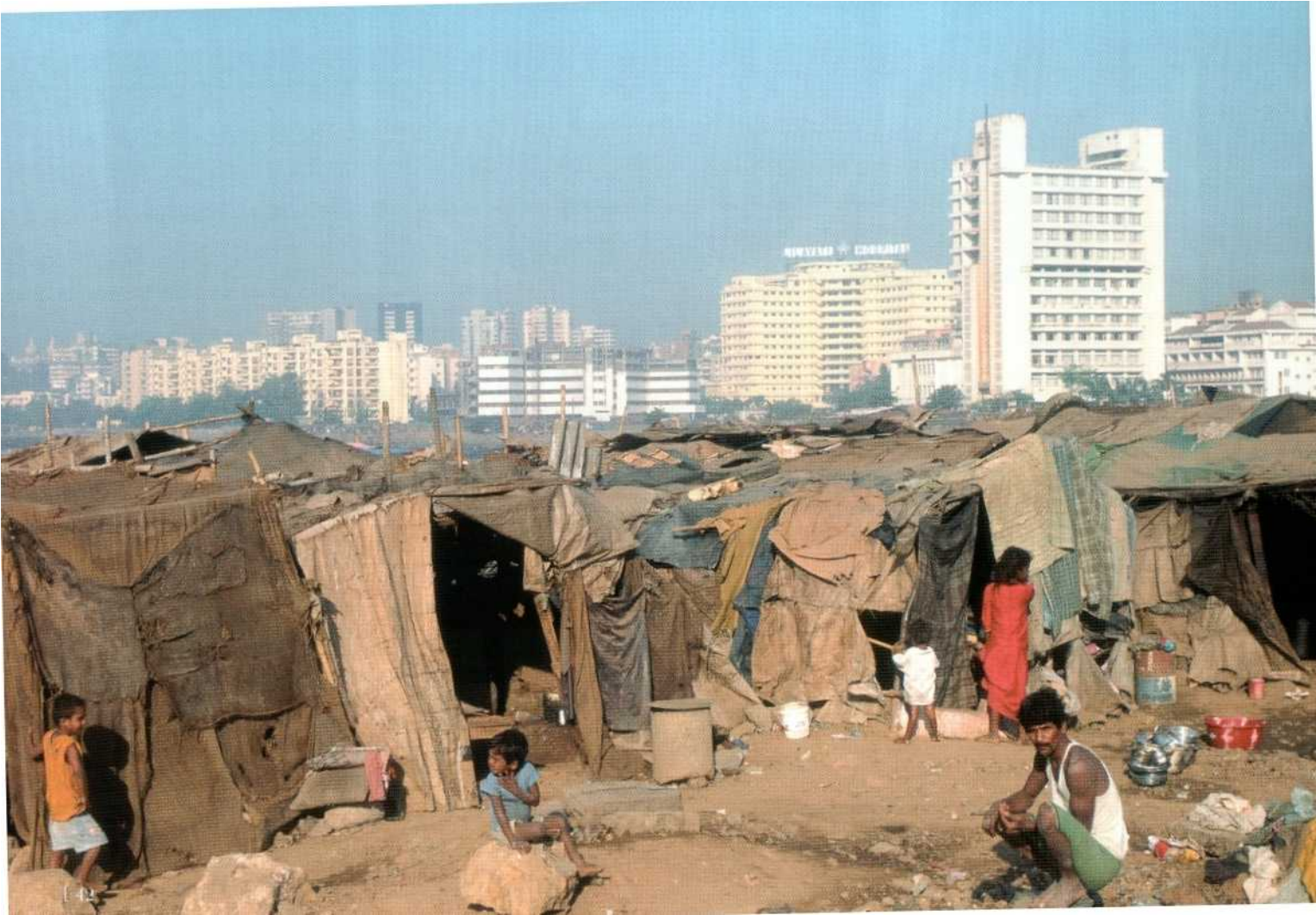

53 SKYDD AV INTELLEKTUELL ÄGANDERÄTT

Världsförbundet för intellektuell äganderätt (WIPO) skyddar äganderätten hos skapare och ägare av patent världen över och ser till att uppfinnare och författare erkänns och belönas för sitt skarpsinne. Skydd av intellektuell äganderätt uppmuntrar till mänskligt skapande, flyttar fram vetenskapens och teknologins gränser och berikar den litterära och konstnärliga världen. Genom att det finns en stabil miljö för marknadsföring av intellektuell äganderätt, gynnas också internationell handel.

54 FRÄMJANDE AV PRESSFRIHET OCH YTTRANDEFRIHET

För att allmänheten ska få tillgång till censurerad, kulturellt opartisk information, arbetar UNESCO för att utveckla och stärka media, och hjälper till att bilda oberoende nyhetsbyråer och stötta en oberoende press. UNESCO fungerar också som pressfrihetens väktare och fördömer allvarliga missförhållanden så som mord och arrestering av journalister.

55 OMVANDLA SLUMOMRÅDEN TILL ORDENTLIGA MÄNSKLIGA BOPLATSER

Hälften av alla människor bor idag i städer. Städerna är navet för en omfattande nationell produktion och konsumtion – ekonomiska och sociala processer som resulterar i välbefinnande. Men i städerna finns också sjukdomar, kriminalitet, föroreningar och fattigdom. I många städer, särskilt i utvecklingsländer, utgör de som bor i slummen mer än 50 procent av befolkningen och har liten eller ingen tillgång till tak över huvudet, vatten och sanitära anläggningar. UN-HABITAT, med sina över 150 tekniska program och projekt i 61 länder runt om i världen, arbetar tillsammans med regeringar, lokala myndigheter och NGOs för att finna innovativa lösningar för byar och städer. Dessa inkluderar bl.a. anställningstrygghet för de fattiga i städerna, som i sin tur används som en katalysator för investeringar i bostäder och grundläggande tjänster för de fattiga.

56 FÖRBÄTTRAD GLOBAL POSTVERKSAMHET

Världspostunionen (UPU), det främsta forumet för samarbete mellan världens postväsenden, hjälper till att underhålla ett universellt nätverk med de senaste produkterna och tjänsterna. UPU drar upp riktlinjerna för internationell postgång och kommer med rekommendationer för att stimulera tillväxten av post och för att förbättra kvaliteten på kundtjänster. Posttjänsterna i UPU:s 190 medlemsländer utgör det största fysiska distributionsnätverket i världen och hanterar uppåt 430 miljarder brev/paket varje år.

57 FÖRBÄTTRAD TEKNIK INOM JORDBRUKET MINSKAR KOSTNADERNA

Hjälp från FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) har resulterat i förbättrade grödor, reformer och lokalt deltagande. Asiatiska risbönder har sparat över 50 miljoner dollar årligen på kostnader för bekämpningsmedel, samtidigt som deras regeringar har sparat över 150 miljoner dollar per år genom minskade bidrag till bekämpningsmedel. Miljö- och hälsofördelarna med reducerad användning av bekämpningsmedel uppskattas till över 10 miljoner dollar årligen.

58 FRÄMJA FUNKTIONSHINDRADE PERSONERS RÄTTIGHETER

FN har varit ledande i kampen för jämlikhet för funktionshindrade personer, och har främjat funktionshindrade personers deltagande i det sociala, ekonomiska och politiska livet. FN har visat att funktionshindrade personer är en resurs för samhället. Den första konventionen för att förbättra deras rättigheter och värdighet över hela världen är under arbete.

59 FÖRBÄTTRAD GLOBAL TELEKOMMUNIKATION

Internationella teleunionen (ITU) sammanför regeringar och industri för att utveckla och samordna internationell telekommunikation, dess nätverk och tjänster. ITU har samordnat det gemensamma användandet av radiospektrumet, främjat internationellt samarbete vid tilldelandet av omloppsbanor för satelliter, arbetat för att förbättra infrastruktur för telekommunikation i utvecklingsländer och förhandlat fram globala standarder som försäkrar trådlös sammanbindning hos ett stort antal kommunikationssystem. ITU fortsätter att främja global kommunikation; från Internet via bredband till den senaste trådlösa teknologin, från flygteknik och sjöfartsnavigering till radioastronomi och satellitbaserad meteorologi, från telefon- och faxtjänster till TV-sändning och nästa generations nätverk. UPU:s arbete har gjort att telekommunikationsbranschen har kunnat växa till en global industri med ett värde av en triljon dollar.

60 FÖRBÄTTRA TILLSTÅNDET FÖR URSPRUNGS- BEFOLKNINGAR

FN har lyft fram orättvisorna mot de 370 miljoner människor som tillhör ursprungsbefolkningar. De lever i 70 länder runt om i världen och tillhör de mest missgynnade och utsatta grupperna. Det permanenta forumet för ursprungsbefolkningar med 16 medlemmar etablerades år 2000. Forumet arbetar för att förbättra ursprungsbefolkningars situation inom utveckling, kultur, mänskliga rättigheter, miljö, utbildning och hälsa.

FOTO

s. 2: Jorgen Schytte/Still Pictures; s. 5: UN Photo/Martine Perret; s. 6: UN Photo/Martine Perret; s. 8: Luiz C. Marigo/Still Pictures; s. 11: UN Photo; s. 13: UN Photo/R. Chalasani; s. 14: UN Photo/Stephanie Hollyman ; s. 17: UN Photo/Ky Chung ; s. 18: UNEP/Hlaing Thntint ; s. 20: Ron Gilling/Still Pictures; s. 21: Shehzad Noorani/Still Pictures; s. 22: UNICEF/Roger LeMayne ; s. 24: UN Photo ; s. 27: UN Photo/Jorge Aramburu ; s. 29: WFP/Mikael Bjerrum ; s. 32: Sean Sprague/Still Pictures; s. 34: Macduff Everton/The Image Bank; s. 35: Dougal Waters/Photodisc; s. 37: Magnum/ Steve McCurry; s. 39: UN Photo; s. 40: Peter Schickert/Still Pictures, Frans Lemmens/Still Pictures; s. 41: Ron Gilling/Still Pictures, Chlaus Lotscher/Still Pictures, Otto Stadler/Das Fotoarchiv; s. 43: Mark Henley/Panos; s. 44: IFAD; s. 47: Tamas Dezso/UNEP; s. 48: Luis Delgado Hurtado

